
PUBLIC OPINION SURVEY ON ECONOMIC PROBLEMS AFFECTING CARDIOVASCULAR DISEASES

Rumyana Yaneva

Department of Health Economics, Faculty of Public Health "Prof. Tsekomir Vodenicharov, MD, DSc,
Medical University - Sofia, Sofia, Bulgaria, yaneva.1968@abv.bg

Anastas Cholakov

Department of Health Economics, Faculty of Public Health "Prof. Tsekomir Vodenicharov, MD, DSc,
Medical University - Sofia, Sofia, Bulgaria, anastascholakov@abv.bg

Abstract: The purpose of the study is to conduct a public opinion survey on some of the economic problems affecting cardiovascular diseases.

Material and methods: Sociological method (individual anonymous survey); mathematical and statistical methods; tabular and graphical analyzes; analytical method for analysis and evaluation of the collected information. A sociological survey was conducted using the method of the individual anonymous survey. The survey was conducted through an online survey through the Google forms platform. Respondents were asked about their awareness of the economic problems that cause cardiovascular diseases (CVDs) and whether excise duties on harmful goods should be raised, the increased use of which poses a risk of developing this type of disease. Dependencies were studied by the χ^2 method.

Results and analysis: The analysis of the data shows that 2/3 of the respondents are familiar with the economic problems that cause CVDs, and approximately 1/2 of them believe that it is mandatory to raise excise duties on tobacco products, alcoholic beverages and harmful foods, which contribute to the development of this type of disease. Statistically dependent connections between the educational degree and the social status of the respondents and their attitude to the considered problems have been proved.

Discussion: Despite significant medical advances over the past few decades, cardiovascular disease remains the leading cause of death worldwide and the number one cause in the European Union (EU). Overall, CVDs are estimated to cost the EU economy € 210 billion a year. Of the total expenditure on CVDs in the EU, around 53% (€ 111 billion) is due to healthcare costs, 26% (€ 54 billion) to lost productivity and 21% (€ 45 billion) to informal care for people with CVDs. Apart from being the main cause of death, CVDs are also one of the most important causes of disability and loss of years of active life. This leads to huge economic losses, which are both losses of the patient and his relatives, losses of the state and the health system and costs of society from premature loss of productive resources. In order to stop this unfavorable rise of CVDs, it is necessary to take effective measures to prevent them, especially at an early age.

Conclusion: According to data from the European Commission related to the health profile of the Republic of Bulgaria for 2019, there are a number of systemic problems in health care related to a comprehensive approach, including prevention, diagnosis and treatment of CVDs and a number of other diseases. In the first place among them is the widespread risk factors (smoking, alcohol use, unhealthy diet), which contributes to high morbidity and mortality.

Based on the obtained data, it becomes clear that with the increase of the educational level of the respondents, their opinion on the obligatory raising of the excise duties on tobacco products and harmful foods, which contribute to the development of cardiovascular diseases, also increases.

Keywords: cardiovascular diseases, public opinion, economic problems, excises duties, losses

ПРОУЧВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ, ЗАСЯГАЩИ СЪРДЕЧНО-СЪДОВИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Румяна Янева

Катедра „Икономика на здравеопазването“, Факултет по обществено здраве „Проф. Д-р Цекомир
Воденичаров, дмн“, Медицински университет – София, София, България, yaneva.1968@abv.bg

Анастас Чолаков

Докторант в Катедра „Икономика на здравеопазването“, Факултет по обществено здраве „Проф.
Д-р Цекомир Воденичаров, дмн“, Медицински университет – София, София, България,
anastascholakov@abv.bg

Резюме: Целта на изследването е да се извърши проучване на общественото мнение за част от икономическите проблеми, засягащи сърдечно-съдовите заболявания.

Материал и методи: Социологически метод (индивидуална анонимна анкета); математико-статистически методи; табличен и графичен анализи; аналитичен метод за анализ и оценка на събраната информация. Проведено е социологическо проучване с метода на индивидуалната анонимна анкета. Допитването е осъществено посредством он-лайн анкетиране чрез платформата Google forms. Проучено е мнението на респондентите за тяхната информираност по отношение на икономическите проблеми, които пораждаят сърдечно-съдовите заболявания (ССЗ) и за това дали трябва да се вдигат акцизите на вредните стоки, повишената употреба, на които крие риск от развитието на този вид заболявания. Изследвани са зависимости чрез χ^2 метода.

Резултати и анализ: От анализа на данните е видно, че 2/3 от анкетираните са запознати с икономическите проблеми, които пораждаят ССЗ, а приблизително 1/2 от тях смятат, че е задължително вдигането на акцизите на тютюневите изделия, алкохолните напитки и вредните храни, които способстват за развитието на този вид заболявания. Доказани са статистически зависими връзки между образователната степен и социалния статус на респондентите и отношението им по разглежданите проблеми.

Дискусия: Въпреки значителния медицински напредък през последните няколко десетилетия, сърдечно-съдовите заболявания остават водеща причина за смърт в световен мащаб и причина номер едно в Европейския съюз (ЕС). Като цяло ССЗ се оценяват, че разходват на икономиката на ЕС 210 милиарда евро годишно. От общите разходи за ССЗ в ЕС около 53% (111 млрд. Евро) се дължат на разходи за здравеопазване, 26% (54 млрд. Евро) на загуба на производителност и 21% (45 млрд. Евро) на неформални грижи за хора със ССЗ. Освен като основна причина за смърт, ССЗ са и една от най-важните причини за инвалидност и за загуба на години активен живот. Това води до огромни икономически загуби, които са едновременно загуби на болния и близките му, загуби на държавата и здравната система и разходи на обществото от преждевременна загуба на производствен ресурс. За да се спре този неблагоприятен възход на ССЗ, е необходимо да се предприемат ефективни мерки за предпазването от тях, особено в ранна възраст.

Заключение: По данни на Европейската комисия, свързани със здравния профил на Р България за 2019 г., има редица системни проблеми в здравеопазването, свързани с комплексния подход, включващ превенцията, диагностиката и лечението както на ССЗ, така и на редица други болести. На първо място сред тях е широкото разпространение на рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, нездравословно хранене), което допринася за високата заболяемост и смъртност.

Въз основа на получените данни става ясно, че с нарастване на образователната степен на респондентите, нараства и мнението им за задължителното вдигане на акцизите на тютюневите изделия и вредните храни, които способстват за развитието на сърдечно-съдовите заболявания.

Ключови думи: сърдечно-съдови заболявания, общественото мнение, икономически проблеми, акцизи, загуби

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Сърдечно-съдовите заболявания (ССЗ) повлияват здравните и социалните системи, посредством преждевременна смърт, хронични заболявания и инвалидност. Работодателите и икономиката носят бремето на отсъствие от работа, намалена продуктивност и текучество на кадри. Семейството и обществото носят бремето на разходите за здравни грижи (преки и непреки), намален доход, ранно пенсиониране и зависимост от социални грижи [5].

Всяка година в Европейския съюз (ЕС) има повече от 6 милиона нови случая и над 1.8 милиона смъртни случаи, свързани със сърдечно-съдови заболявания. Всички тези разходи се оценяват, че разходват на икономиката на ЕС над 210 милиарда евро годишно. Финансирането от ЕС е насочено към причините, диагностиката, лечението и превенцията на ССЗ [8].

Целите на финансираните от ЕС изследвания за сърдечно-съдови заболявания са за:

- предоставяне на базирани на доказателства решения за клинични предизвикателства и разработване на превантивни подходи
- справяне с общите рискови фактори и идентифициране на уязвими групи от населението
- подобряване на диагностиката, ранното откриване и стратифицирани терапии
- да предостави доказателство за концепцията за установяване на подходи за интегрирана грижа.

Въпреки че годините на живот, коригирани с увреждания (DALYs) поради ССЗ, намаляват в повечето европейски страни през последното десетилетие, ССЗ е причина за загубата на повече от 64 милиона DALYs в Европа (23% от всички загубени DALY) и 26 милиона DALYs в ЕС (19%).

Процентът на DALY, загубени поради ССЗ, обикновено е по-висок в Централна и Източна Европа, отколкото в Северна, Южна и Западна Европа [8].

2. ЦЕЛТА на изследването е да се извърши проучване на общественото мнение за част от икономическите проблеми, засягащи сърдечно-съдовите заболявания.

3. МЕТОДИКА

Използвани са социологически метод (индивидуална анонимна анкета); математико-статистически методи; табличен и графичен анализи; аналитичен метод за анализ и оценка на събраната информация. Проведено е социологическо проучване с метода на индивидуалната анонимна анкета в периода юни – октомври 2021 г. Респондентите са 546 човека, сред които университетски преподаватели от медицинските университети, здравни мениджъри и медицински специалисти, пациенти и други граждани от областите София, София-град, Пловдив, Стара Загора, Враца. Допитването е осъществено посредством он-лайн анкетиране чрез платформата Google forms. Проучено е мнението на респондентите за тяхната информираност по отношение на икономическите проблеми, които пораждаят сърдечно-съдовите заболявания (ССЗ) и за това дали трябва да се вдигат акцизите на вредните стоки, повишената употреба, на които крие риск от развитието на този вид заболявания. Изследвани са зависимости чрез χ^2 метода.

4. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Много високите равнища на смъртност от сърдечно-съдови заболявания са свързани с широкото разпространение на поведенческите рискови фактори. България заделя 1 % от акцизите върху тютюневи и алкохолни изделия за финансиране на националните програми за първична профилактика. В Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести (2014—2020 г.) също е подчертана необходимостта от намаляване на рисковите фактори, но въздействието от конкретните действия е нееднозначно [4].

Таблица 1. Разпределение на отговорите на въпроса „Запознати ли сте с икономическите проблеми, които пораждаят сърдечно-съдовите заболявания?“

Много добре		Добре		Отчасти		Не		Нямам мнение	
п	%	п	%	п	%	п	%	п	%
148	27.2	159	29.2	178	32.6	56	10.3	3	0.6

На таблица 1 е представено разпределението на отговорите на респондентите на въпроса „Запознати ли сте с икономическите проблеми, които пораждаят сърдечно-съдовите заболявания?“. Видно е, че повече от половината, а именно 56.4% от респондентите са запознати („много добре“ и „добре“) с икономическите проблеми, които пораждаят ССЗ. 1/3 от анкетираните са запознати „отчасти“ и едва 10.3 на сто не са запознати.

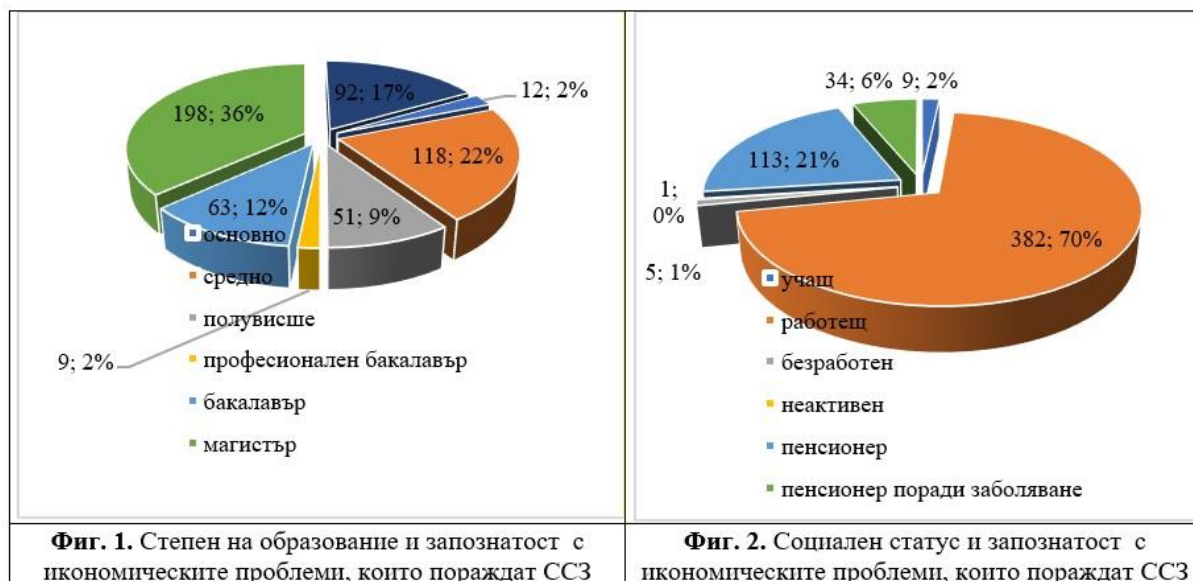
Таблица 2. Разпределение на отговорите на въпросите, свързани с вдигането на акцизите на тютюневите изделия (ТИ), алкохолните напитки (АН) и на вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ (ВХ)

Въпроси	Да, задължително		Не трябва да се променят		Мисля, че са достатъчно високи и трябва да се намалят		Нямам мнение	
	п	%	п	%	п	%	п	%
Смятате ли, че е необходимо да се вдигнат акцизите на тютюневите изделия?	264	48.6	144	26.5	29	5.3	106	19.5
Смятате ли, че е необходимо да се вдигнат акцизите на алкохолните напитки?	229	42.5	177	32.8	20	3.7	113	21.0
Смятате ли, че е необходимо да се завишат цените на вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ?	286	52.7	150	27.6	17	3.1	90	16.6

Най-високият относителен дял 48.6% от анкетираните смятат, че трябва задължително да се вдигнат акцизите на тютюневите изделия, 1/4 са на мнение, че не трябва да се променят, 1/5 нямат мнение и едва 5.3 на сто мислят, че акцизите са достатъчно високи и трябва да се намалят.

Най-висок е относителният дял (42.5%) от респондентите, които мислят, че трябва задължително да се вдигнат акцизите на алкохолните напитки. Но на този въпрос е по-голям делът – 1/3 от анкетираните, които мислят, че не трябва да се променят. Отново около 1/5 нямат мнение по този въпрос и само 3.7 на сто мислят, че този вид акцизи са достатъчно високи и трябва да се намалят.

Положително впечатление създават отговорите на въпроса за необходимостта да се завишат цените на вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ. 52.7 на сто от респондентите мислят, че трябва да се вдигнат, 27.6% смятат, че не трябва да се променят, 16.6 на сто нямат мнение и едва 3.1% мислят, че са високи.

На фигура 1 е представено разпределение на респондентите според тяхната степен на образование и запознатостта им с икономическите проблеми, които пораждат ССЗ в абсолютен брой и относителен дял. Най-многобройна е групата от анкетираните с образователно-квалификационна степен (ОКС) магистър – 198 (36%), следвани от респондентите със „средно“ образование – 118 (22%) и с ОКС „доктор (защитена дисертация)“ – 92 (17%). Само 9 (2%) са анкетираните „професионален бакалавър“.

На фигура 2 е представено разпределение на анкетираните според техния социален статус и запознатостта им с икономическите проблеми, които пораждат ССЗ в абсолютен брой и относителен дял. Най-многобройна е групата на работещите – 382 (70%), следвана от пенсионерите – 113 (21%). Неактивен (не работи и не търси активно работа) е само 1 респондент.

За изследване на зависимостта между образователната степен и социалния статус на респондентите и отношението им по разглежданите проблеми е използван метод за изследване на връзката между две категорични променливи χ^2 . При равнище на значимост $P < 0,05$ – съществува статистически значима връзка. Статистически значимите резултати са със стойности равнището на значимост на „Asymp. Sig.“ по-малко от приетия риск за грешка от 5%.

След проведеня анализ чрез χ^2 метод се оказва, че съществува обективна връзка между фактора **Запознатост с икономическите проблеми, които пораждат сърдечно-съдовите заболявания** и степента на образование на респондентите, тъй като равнището на значимост (Asymp. Sig. (2-sided) = 0,000) е по-малко от приетия риск за грешка от 5%.

С нарастване на образователната степен на анкетираните нараства и тяхната запознатост с икономическите проблеми, които пораждат сърдечно-съдовите заболявания. „Много добре“ са запознати 54.3% от анкетираните с образователна степен „доктор (защитена дисертация)“, следват 33.8% отговори на „магистри“, 14.3 на сто отговори на „бакалаври“, 22.2% - „професионални бакалаври“, 15.7 на сто от респондентите с „полувисше“ образование и 9.3% със „средно“.

Най-висок е относителният дял на респондентите, които не са запознати с този въпрос с „основно“ образование – 66.7 на сто, следвани от анкетираните с „полувисше“ образование – 25.5%, а 3.3% са отговорите на респондентите с образователна степен „доктор“.

Въз основа на проведения анализ чрез χ^2 метод се доказва, че съществува обективна връзка между фактора **Запознатост с икономическите проблеми, които поражда сърдечно-съдовите заболявания** и социалния статус на респондентите, тъй като равнището на значимост (Asymp. Sig. (2-sided) = 0,000) е по-малко от приетия риск за грешка от 5%.

„Много добре“ са запознати 34.8 на сто от работещите, 11.1% от учащите и 10.6 на сто от пенсионерите. 64.7 на сто са запознати „добре“ пенсионерите поради заболяване, следвани от 55.6% от учащите. 80.0% от безработните са запознати „отчасти“. 55.8 на сто от пенсионерите са посочили такъв отговор и по 1/4 от респондентите пенсионер поради заболяване и работещ. 1/5 от анкетираните безработни са посочили отговор „не“, следвани от пенсионерите – 17.7% и работещите 8.9%.

Таблица 3. Разпределение на отговорите на въпросите, свързани с необходимостта от вдигане на акцизите на тютюневите изделия, алкохолните напитки и вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ в зависимост от степента на образование на респондентите (в %)

Степен на образование	Да, задължително			Не трябва да се променят			Мисля, че са достатъчно високи и трябва да се намалят			Нямам мнение		
	ТИ	АН	ВХ	ТИ	АН	ВХ	ТИ	АН	ВХ	ТИ	АН	ВХ
основно	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	100.0
средно	46.6	42.4	47.5	30.5	34.7	29.7	4.2	3.4	5.1	18.6	19.5	17.8
полувисше	49.0	33.3	43.1	25.5	33.3	33.3	0.0	0.0	0.0	25.5	33.3	23.5
професионален бакалавър	22.2	33.3	33.3	44.4	44.4	66.7	0.0	0.0	0.0	33.3	22.2	0.0
бакалавър	39.7	40.7	47.6	19.0	25.4	23.8	11.1	0.0	0.0	30.2	33.9	28.6
магистър	49.0	43.4	56.6	32.8	36.9	30.8	6.1	6.1	2.5	12.1	13.6	10.1
доктор	65.9	53.8	69.2	15.4	29.7	17.6	4.4	3.3	5.5	14.3	3.2	7.7
ОБЩО	48.7	42.6	52.8	26.6	32.9	27.7	5.2	3.5	3.0	19.6	21.0	16.6

Установена е статистически значима положителна корелационна връзка между степента на образование и социалния статус на респондентите и тяхната нагласа по отношение необходимостта от вдигане на акцизите на тютюневите изделия, алкохолните напитки и вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ ($p < 0.05$). Изключение се наблюдава само при връзката между социалния статус на респондентите и фактора **Необходимост от вдигане на акцизите на алкохолните напитки**, тъй като равнището на значимост (Asymp. Sig. (2-sided) = 0,173) е по-голямо от приетия риск за грешка от 5%.

От таблица 3 наблюдаваме следните отговори на анкетираните според тяхната образователна степен за мнението им по отношение необходимостта от вдигане на тютюневите изделия. Отговор „Да, задължително“ дават 65.9% от респондентите с образователна степен „доктор (защитена дисертация)“. Следват с равен дял отговори анкетираните с образователна степен „магистър“ и „полувисше“ образование – 49.0 на сто. Най-малко мислят по този начин „професионалните бакалаври“ и „бакалаврите“, съответно с по 22.2% и 39.7% от отговорите.

Нагласата на респондентите за вдигане акцизите на алкохолните напитки по образователна степен е както следва: Най-висок е относителният дял на отговорилите „Да, задължително“ трябва да се вдигнат акцизите на алкохолните напитки 53.8% от респондентите с ОКС „доктор“, следвани от отговорите на магистрите с 43.4%. 0% са дали такъв отговор анкетираните с „основно“ образование. „Не трябва да се променят“ смятат 44.4% от професионалните бакалаври, следвани от магистрите – 36.9 на сто. Няма мнение всички респонденти с „основно“ образование и по 1/3 от респондентите с „полувисше“ образование и бакалаврите.

По отношение на мнението им за вдигане на акцизите на вредните храни, респондентите с ОКС „доктор“ дават най-висок процент от отговорите „Да, задължително“ – 69.2 на сто, следвани от респондентите с ОКС „магистър“ – 56.6 на сто и „бакалавър“ – 47.6%. „Професионалните бакалаври“ са най-голямата част от респондентите, която е на мнение, че този вид акцизи не трябва да се променят – 66.7% и едва 17.6% от анкетираните с ОКС „доктор“ мислят така. От таблицата е видно, че по 5 на сто от респондентите със „средно“ образование и ОКС „доктор“ мислят, че са достатъчно високи и трябва да се намалят.

Таблица 4. Разпределение на отговорите на въпросите, свързани с необходимостта от вдигане на акцизите на тютюневите изделия, алкохолните напитки и вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ в зависимост от социалния статус на респондентите (в %)

Социален статус	Да, задължително			Не трябва да се променят			Мисля, че са достатъчно високи и трябва да се намалят			Нямам мнение		
	ТИ	АН	ВХ	ТИ	АН	ВХ	ТИ	АН	ВХ	ТИ	АН	ВХ
учащ	33.3	33.3	88.9	55.6	55.6	11.1	0.0	0.0	0.0	11.1	11.1	0.0
работещ	48.6	43.0	53.8	27.6	33.7	29.1	6.6	4.5	3.4	17.3	18.8	13.6
безработен	20.0	20.0	20.0	80.0	80.0	80.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
неактивен	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	100.0
пенсионер	46.9	40.7	45.1	25.7	31.0	27.4	1.8	1.8	2.7	25.7	26.5	24.8
пенсионер поради заболяване	64.7	50.0	61.8	2.9	17.6	8.8	5.9	2.9	2.9	26.5	29.4	26.5
ОБЦО	48.6	42.5	52.7	26.5	32.8	27.6	5.3	3.7	3.1	19.5	21.0	16.6

Мнението на респондентите за необходимостта от вдигане акцизите на тютюневите изделия, според техния социален статус е както следва: Най-висок е относителният дял от респондентите даващи отговор „да, задължително“, т.е. 64.7% пенсионери поради заболяване, следвани от работещите с 48.6 на сто и пенсионерите с 46.9%. 80.0% от безработните мислят, че тези акцизи не трябва да се променят, следвани от учащите и работещите, съответно с по 55.6% и 27.6%. 6.6 на сто от работещите и 5.9% от пенсионерите поради заболяване смятат, че акцизите на тютюневите изделия са достатъчно високи и трябва да се намалят. Нямам мнение по 1/4 от респондентите, които са пенсионери поради заболяване и останалите пенсионери и 17.3% от работещите.

Най-висок е процента на отговорилите на въпроса „Смятате ли, че е необходимо да се вдигнат акцизите на алкохолните напитки“ „Да, задължително“ на пенсионерите поради заболяване – 50.0 на сто, следвани от работещите и пенсионерите, съответно с по 43.0% и 40.7 на сто. 80.0% от безработните мислят, че тези акцизи „не трябва да се променят“, следвани от 55.6% от учащите. Такъв отговор посочват по 1/3 от работещите и пенсионерите. Нямам мнение 1/3 от пенсионерите поради заболяване, 1/4 от пенсионерите и под 1/5 от работещите.

Дали е необходимо да се вдигнат акцизите на вредните храни, богати на наситени мастни киселини, сол, захар и т.н., които способстват за развитието на ССЗ анкетираните, съгласно техния социален статус отговарят по следния начин: „Да, задължително“ посочват 88.9 на сто от учащите, следвани от 61.8% от отговорите на пенсионерите поради заболяване и 53.8 на сто от работещите. „Не трябва да се променят“ смятат 80.0% от безработните, 29.1% от работещите и 27.4% от пенсионерите. Само 8.8 на сто от пенсионерите поради заболяване са на това мнение. „Мисля, че са достатъчно високи и трябва да се намалят“ смятат едва 3.4 на сто от работещите и под 3% от пенсионерите и пенсионерите поради заболяване. „Нямам мнение“ отговарят по 1/5 от респондентите пенсионери поради заболяване и останалите пенсионери и 13.6 на сто от работещите.

5. ДИСКУСИЯ

Като цяло ССЗ се оценяват, че разходват на икономиката на ЕС 210 милиарда евро годишно. От общите разходи за ССЗ в ЕС около 53% (111 млрд. Евро) се дължат на разходи за здравеопазване, 26% (54 млрд. Евро) на загуба на производителност и 21% (45 млрд. Евро) на неформални грижи за хора със ССЗ [8]. Освен като основна причина за смърт, ССЗ са и една от най-важните причини за инвалидност и за загуба на години активен живот, като в развитите икономически страни те са отговорни за около 10% от общата тежест на болестите, а в развиващите се тя достига до 86%[7]. Това води до огромни икономически загуби, които са едновременно загуби на болния и близките му, загуби на държавата и здравната система и разходи на обществото от преждевременна загуба на производствен ресурс[6]. За да се спре този неблагоприятен възход на ССЗ, е необходимо да се предприемат ефективни мерки за предпазването от тях, особено в ранна възраст [1].

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

По данни на Европейската комисия, свързани със здравния профил на страната за 2019 г., има редица системни проблеми в здравеопазването, свързани с комплексния подход, включващ превенцията, диагностиката и лечението както на сърдечно-съдовите заболявания, така и на редица други болести. На

първо място сред тях е широкото разпространение на рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, нездравословно хранене), което допринася за високата заболяемост и смъртност [4, с.8-9]. От анализа на получените резултати става ясно, че с нарастване на образователната степен на респондентите, нараства и мнението им за задължителното вдигане на акцизите на тютюневите изделия, алкохолните напитки и вредните храни, които способстват за развитието на сърдечно-съдовите заболявания. Не съществува статистически значима връзка единствено между фактора „необходимост от вдигане на акцизите на алкохолните напитки“ и социалния статус на респондентите.

7. ПРЕПОРЪКИ

Превенцията на сърдечно-съдовите заболявания трябва да започва в ранна възраст и да ангажира широк кръг институции и организации, а не само здравните.

Изпълнение на основна цел на стратегията за овладяване на епидемията от ССЗ на СЗО, Европейското кардиологично дружество, European Heart Network, World Heart Federation и др. „Здравето на населението на Европа да се разглежда не само като етичен въпрос, а като крайъгълен камък за постигане на икономически успех в един силноконкурентен свят на глобализацията. Това налага устойчиви инвестиции за здравните програми насочени към увеличаване на двигателната активност, подобряване на храненето, намаляване на вредите от алкохола и тютюна, което от своя страна ще намали разходите за здравеопазване.“

БИБЛИОГРАФИЯ

Йотов, Й. (2011). Съвременни аспекти на профилактиката на сърдечно-съдовите заболявания.

<https://www.medinfo.bg/spisanie/2011/1/statii/syvremenni-aspekti-na-profilaktikata-na-syrdechno-sydovite-zaboljavanija-1039>

Кръстева, Н., & Проданова, Я. (2021). Клинични изпитвания в нутрициологията и силата на растителната диета – рандомизирано, паралелно проучване. Сп. *Здравна политика и мениджмънт*, 21(3), 14-18

Шипковенска, Е., и кол. (2015). Социално значими заболявания. *Здраве на населението в света*, София, с.105-115

OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2019), България: *Здравен профил на страната 2019 г.*, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels., 8-9,14 с.

Powels, J., Zatonski, W., Vander Hoom, S., & Ezzati, M. (2005). The contribution of leading diseases and risk factors to excess losses of healthy life in Eastern Europe: burden of disease study. *BMC Publ Health*;5:116.

WHO. (2004.) *Atlas of Heart Disease and Stroke*. WHO, Geneva, 18-19.

Yusuf, S., Reddy, S., Ôunpuu, S., & Anand, S. (2001). *Global burden of cardiovascular diseases*. Part I: General considerations, the epidemiologic transition, risk factors, and impact of urbanization. *Circulation* 2001, 104: 2746-2753.

https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/health-research-and-innovation/cardiovascular-diseases_bg